

Klimarisikorapportering – En veiledning for å komme i gang

1. Hva er klimarisiko?

Klimarisiko har de siste årene fått økt oppmerksomhet, særlig innen finans- og næringsliv. Det er særlig tre områder hvor klimaspørsmålet medfører risiko.

1. Fysisk risiko

Risiko fra klima og værrelaterte hendelser, f.eks. hetebølge, tørke, flom, storm mv. Slike hendelser kan potensielt føre til store finansielle tap og redusere verdien av eiendeler og kredittverdigheten til kunder.

2. Overgangsrisiko

Risiko som følger av overgangen til et lavkarbonsamfunn. Endringer i politikk, teknologi og samfunnsmenten kan føre til endringer i verdien av mange eiendeler. Et eksempel er økt karbonprising eller en markert nedgang i etterspørselen etter varer og tjenester med en klar negativ klimapåvirkning (f.eks. flyreiser, kjøtt, bensin- og dieslbiler etc.).

3. Ansvarsrisiko

Erstatningskrav knyttet til beslutninger eller mangel på beslutninger som på en eller annen måte kan knyttes til klimapolitikk eller klimaendringer.

2. Klimarisikorapportering

Som følge av økt fokus på klimarisiko, har det også blitt økt fokus på klimarisikorapportering. Det kan imidlertid være utfordrende å starte opp arbeidet med klimarisikorapportering. Under har vi derfor laget noen tips om hvordan man kan komme i gang, og en oversikt over det såkalte TCFD-rammeverket, som er et rammeverk for klimarisikorapportering.

Det er ikke en fasit på hvordan man skal gjøre det eller hva konkret man skal rapportere. Det er få riktige svar med to streker under svaret i klimarisikoarbeid. Åpenhet rundt metoder og prosesser er det viktige.

3. Tips for å komme i gang med klimarisikorapporteringen

Organisatoriske tips:

1. Pass på at ledelsen har forstått hva klimarisiko er, og hvorfor dette er viktig for deres virksomhet. At styret og ledelsen er villige til å dedikere ressurser, og ønsker å bruke noe tid på dette er viktig. Uten dem blir dette veldig oppoverbakke.
2. Få inn klimarisiko som et eget punkt i alle fremtidige risikogjennomganger når ledelsen og styret skal gjennomgå andre risikoer. Pass på at dette får god nok tid til diskusjon, spesielt første gang. Dette er potensielt et nytt område for dem, og kan føre til en del diskusjoner.
3. Lag en tverrfaglig gruppe på tvers av organisasjonen og pek ut en som holder i arbeidet. Det er viktig å jobbe tett både med de som holder i risikoarbeidet til selskapet og CFO-området. Hvilke andre som deltar vil avhenge av sektor, men det kan eksempelvis være noen som jobber med strategi, HMS, bærekraft osv.
4. Bruk samme rammeverk for klimarisikoer som du bruker for alle andre risikoer når dere skal kartlegge innvirkningen av risikoene. Dette fordi klimarisikoarbeidet (på sikt) bør integreres mest mulig i etablerte prosesser for risikostyring og kontroll.

Hvordan komme i gang

1. Start med en skrivebordsøvelse hvor dere sammen i den tverrfaglige gruppen ser på hvilke klimarisiko- og muligheter som kan være relevante for dere.
 - a. Kort fortalt kan risikoene deles inn i
 - i. Fysisk risiko: deles inn i akutt (hva kan skje plutselig, eks. flom) og kronisk (hva kan skje over tid, eks. havnivåstigning)
 - ii. Overgangsrisiko: dette er risikoer ved å gå mot et nullutslippssamfunn. Faktorer du må tenke over er eksempelvis hva som kan skje regulatorisk, teknologiske endringer, endringer i markedet og hvordan omdømmet til selskapet ditt kan bli påvirket
 - iii. Ansvarsrisiko: selskaper kan bli holdt økonomisk ansvarlig for skader som følge av klimaendringer
 - b. Mulighetene selskapet ditt kan ha som følge av klimaendringer kan eksempelvis være knyttet til energi- og ressurseffektivitet, energikilder med lave utslipp, grønne

produkter og tjenester, nye markeder som kan oppstå og muligheter knyttet til klimatilpasning.

- c. For mer informasjon kan dere eksempelvis bruke listen fra TCFD over risiko og muligheter, boks 2 side 19 i Klimastiftelsens rapport [Hvordan møte klimarisiko](#), eller beskrivelsene på side 4-6 i samme rapport.
2. Når dette er gjennomført vurderer dere hvilke av disse dere mener kan ha innvirkning på deres virksomhet – her kan det være nyttig å stille seg spørsmålet: Kan denne risikoen eller muligheten hindre eller bidra positivt til at vår virksomhet når sine mål?
3. Velg deg ut noen scenarioer som allerede finnes. Ingen vits å finne opp kruttet på nytt her. Det vil være naturlig å bruke minimum to scenarioer, slik at man kan vurdere utviklingen i risiko- og mulighetsfaktorene opp mot hverandre i de ulike scenarioene. Se mer om scenarioanalyser under.
4. Risikoene og mulighetene virksomheten blir eksponert for vil være forskjellig i de ulike scenarioene. Gjør en risikoanalyse for hvert scenario basert på funnene i punkt 1. Merk at fokuset i risikoarbeidet er hvordan klimaendringene vil påvirke bedriften din, og ikke hvilken påvirkning selskapet ditt har på klimaet.
5. Inviter inn til møter med de som sitter tettest på de mulige risikoene. Det er fint å ha gjennomført punktene over i forkant av disse møtene, slik at du ikke kommer med et tomt ark. Det er mulig risikoene den tverrfaglige gruppen har kommet frem til ikke er de mest vesentlige eller er plassert feil i risikorammeverket, men dette førsteutkastet gir uansett et godt utgangspunkt for videre diskusjon.
6. Hvis det lar seg gjøre, kan det være lurt å analysere sannsynligheten for at risikoene vil inntreffe og konsekvenser av dette.
7. Basert på funnene i risikokartleggingsøvelsen må det gjøres en vurdering av hvordan dette treffer strategien til selskapet, hvorvidt det er mulig for selskapet å tilpasse sin virksomhet og ev. hvordan selskapet ønsker å gjøre endringer for å tilpasse seg til klimaendringene som kan komme.
8. Tenk gjennom hvilke måleparametere som kan brukes for å vurdere klimarisikoene funnet over. Første steg kan for eksempel være å utføre et klimaregnskap, hvor du ser på både direkte, og indirekte utslipp. TCFD anbefaler at bedrifter rapporterer på scope 1, 2 og scope 3 hvis det er relevant.
 - a. Dette refererer til forskjellige systemgrenser for måling av klimagassutslipp fra egen virksomhet. Scope 1 handler om egne utslipp, altså de virksomheten selv står for. Scope 2 inkluderer også utslipp knyttet til innkjøpt energi, mens Scope 3 viser til indirekte utslipp knyttet til innkjøpte varer og tjenester der utslippene foregår utenfor egen virksomhet.)

- b. Merk at aktiviteter som medfører store utslipp i selskapet kan medføre klimarisikoer og muligheter
- 9. Begynn ut tenk ut hvilke målsettinger selskapet ønsker å sette seg. Dette bør både være på kort og litt lengre sikt. For å sette retning kan det være fint å sette et hårete mål som er langt frem i tid, men for å sikre reelle endringer er det viktigst med målsettinger på kort sikt (hva er målet for neste år, året etter og eks. fem år frem i tid).
 - a. Merk at dette ikke nødvendigvis trenger å være kvantitative mål, men kan være mer typisk kvalitative/softe mål som f.eks. å kartlegge utslippene fra utlånsporteføljen.
- 10. Gjør et estimat av både hvor mye det vil koste om de forskjellige hendelsene inntreffer, men også på de finansielle mulighetene klimaendringer vil kunne gi. Det er helt greit dersom dette gjøres som en kvalitativ øvelse.
- 11. Rapportert på dette arbeidet årlig i årsrapporten. Det er et poeng at klimarisiko skal rapporteres i samme rapport som de finansielle tallene, og behandles av styret. I starten kan det være lurt å ha en egen del om dette i årsrapporten, men også nevne det andre steder i årsrapporten hvor det er naturlig. Et tips kan derfor være å bruke en TCFD-indeks hvor du forklarer leseren hvilke sider i årsrapporten de kan finne informasjonen som TCFD anbefaler å rapportere på. Vær åpne om hvor man står, og hva som er utfordrende.

4. TCFD-rammeverket

Anbefalingene fra G20-landenes Task Force on Climate Related Financial Disclosures (TCFD) har etablert seg som det sentrale rammeverket for hvordan klimarisiko skal analyseres og rapporteres. Under finner du en oversikt over hva TCFD anbefaler at du rapporterer på knyttet til klimarisiko.

Styring	Strategi	Risikostyring	Mål og metoder
Beskriv virksomhetens styring av klimarelaterte trusler og muligheter	Beskriv aktuelle og potensielle virkninger av klimarelaterte trusler og muligheter på virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging.	Beskriv hvordan virksomheten identifiserer, vurderer og håndterer klimarelatert risiko.	Rapporter på metoder, mål og parametere (metrics and targets) som brukes for å vurdere og håndtere relevante klimarelaterte trusler og muligheter
Anbefalt rapportering	Anbefalt rapportering	Anbefalt rapportering	Anbefalt rapportering
a) En beskrivelse av styrets oppsyn med klimarelaterte trusler og muligheter	a) Beskriv klimarelaterte trusler og muligheter virksomheten har identifisert på kort, mellomlang og lang sikt	a) Beskriv prosessene virksomheten benytter for å identifisere og vurdere klimarelatert risiko	a) Beskriv metodene virksomheten bruker for å vurdere klimarelaterte trusler og muligheter i lys av dens strategi og prosesser for risikostyring
b) Beskriv ledelsens rolle i vurdering og styring av klimarelaterte trusler og muligheter	b) Betydningen av klimarelaterte trusler og muligheter for virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging	b) Beskriv virksomhetens prosesser for håndtering av klimarelatert risiko.	b) Virksomheter bør rapportere på Scope 1, Scope 2, og hvis hensiktsmessig, Scope 3-klimagassutslipp, og de relaterte risikofaktorene
	c) Beskriv den potensielle betydningen av ulike scenarier, inkludert et 2C-scenario, på virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging	c) Beskriv hvordan prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelatert risiko er integrert i virksomhetens helhetlige risikostyring	c) Beskriv målene virksomheten bruker for å håndtere klimarelaterte trusler og muligheter og resultater i forhold til målene

STYRING

BESKRIV VIRKSOMHETENS STYRING AV KLIMARELATERTE TRUSLER OG MULIGHETER.

Investorer og andre berørte interessenter har interesse i å forstå hvordan et selskaps styre oppfatter klimarelaterte trusler og muligheter, i tillegg til hvilken rolle ledelsen har i vurderingen og styringen av klimarelaterte spørsmål. Dette gir investorer og berørte interesser informasjon om klimarelaterte spørsmål og problemstillinger får tilstrekkelig oppmerksomhet fra ledelsen og styret.

A. En beskrivelse av styrets oppsyn med klimarelaterte trusler og muligheter.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSSES OM?

- Prosessene hvor styret informeres om klimarelaterte spørsmål, og om hvor ofte det skjer.
- Om styret vurderer klimarelaterte spørsmål når det gjennomgår strategien, legger handlingsplaner, utvikler risikohåndtering, lager årlige budsjetter og forretningsplaner, setter mål, rapporterer på gjennomføring, gjør store beslutninger om investeringer, oppkjøp og nedsalg.

- Hvordan styret overvåker og følger opp fremgang i forhold til mål som adresserer klimarelaterte spørsmål.

B. Beskriv ledelsens rolle i vurdering og styring av klimarelaterte trusler og muligheter.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

- Om virksomheten har tildelt klimarelatert ansvar til roller/personer i ledelsen og om det i så fall rapporteres til styret, og om ansvaret inkluderer vurdering av/styring av klimarelaterte spørsmål.
- En beskrivelse av organisasjonsstrukturen knyttet til klimarelaterte spørsmål.
- Prosesser der ledelsen informeres om klimarelaterte spørsmål.
- Hvordan ledelsen overvåker klimarelaterte spørsmål.

STRATEGI

BESKRIV AKTUELLE OG POTENSIELLE VIRKNINGER AV KLIMARELATERTE TRUSLER OG MULIGHETER PÅ VIRKSOMHETENS FORRETNINGER, STRATEGI OG FINANSIELLE PLANLEGGING.

Investorer og andre berørte interessenter trenger å forstå hvordan klimaendringer, og samfunnets tilpasning til disse, kan påvirke virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging på kort, mellomlang og lang sikt.

A. Beskriv klimarelaterte trusler og muligheter virksomheten har identifisert på kort, mellomlang og lang sikt.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

Det bør rapporteres om forhold som oppfattes å være relevante i en kort-, mellomlang- og lang tidshorisont, inkludert en vurdering i lys av levetiden på virksomhetens eiendeler, etter som klimarelaterte konsekvenser ofte manifesteres på mellomlang eller lang sikt. Det bør i denne sammenheng opplyses om relevante risikoer og muligheter som kan ha materiell finansiell betydning for virksomheten innenfor ulike tidshorisonter.

Risikoer og muligheter bør kategoriseres i henholdsvis fysisk risiko og overgangsrisiko. Videre er det nyttig med en beskrivelse av prosessene virksomheten har benyttet for å fastslå hvilke trusler og muligheter som kan ha materiell finansiell betydning for virksomheten. Virksomheten bør også vurdere å legge frem en beskrivelse av trusler og muligheter fordelt på sektor og geografi.

B. Betydningen av klimarelaterte trusler og muligheter for virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

Basert på informasjonen nevnt i punktet over, bør virksomheter informere om hvordan identifiserte klimarelaterte trusler har påvirket deres forretninger, strategi og finansielle planlegging. Virksomheter bør særlig vurdere betydningen for forretninger og strategi på følgende områder:

- Produkter og tjenester
- Leverandørkjede/verdikjede
- Aktiviteter innen tilpasning og tiltak for å redusere utslipp
- Investeringer i forskning og utvikling

Selskaper bør beskrive hvordan klimarelaterte forhold som hensyntas i finansielle planleggingsprosesser, hvilke tidsperioder man benytter og hvordan trusler og muligheter er prioritert. Virksomhetens rapportering bør gi et helhetlig bilde av den gjensidige avhengigheten mellom faktorer som påvirker deres evne til å skape verdi over tid. Virksomheten bør også vurdere om den bør inkludere informasjon om hvordan klimarelaterte forhold kan tenkes å påvirke den finansielle planleggingen innenfor følgende områder:

- Driftskostnader og inntekter
- Investeringer (CAPEX) og kapitalallokering
- Oppkjøp og nedsalg
- Tilgang på kapital

Dersom virksomheten benytter klimascenarioer for å utvikle informasjon om organisasjonens strategi og finansielle planlegging, bør disse scenarioene beskrives.

C. Beskriv den potensielle betydningen av ulike scenarioer, inkludert et 2C-scenario, på virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

Virksomheter bør beskrive hvordan deres strategier sannsynligvis vil levere under forskjellige framoverskuende klimarelaterte scenarioer.

Se mer om klimascenarioer under.

RISIKOSTYRING

BESKRIV HVORDAN VIRKSOMHETEN IDENTIFISERER, VURDERER OG HÅNDBTERER KLIMARELTATERTE RISIKO.

Investorer og andre interessenter trenger å forstå hvordan klimarelaterte risikofaktorer identifiseres, vurderes og håndteres, og om prosessene er inkludert i eksisterende arbeid for risikostyring. Slik informasjon understøtter brukere av klimarelatert finansiell rapportering i å evaluere virksomhetens helhetlige risikoprofil og aktiviteter innen risikostyring.

A. Beskriv prosessene virksomheten benytter for å identifisere og vurdere klimarelatert risiko.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSSES OM?

Risikostyringsprosessene virksomhetene bruker for å identifisere og vurdere klimarelatert risiko. Et viktig aspekt er hvordan virksomheten vurderer den relative betydningen av klimarelatert risiko i forhold til annen risiko. Hvordan de oppfatter eksisterende og forventede reguleringer relatert til klima (utslippsbegrensninger), så vel som andre relevante faktorer.

Virksomheter burde også vurdere følgende:

- Beskrive prosesser for vurdering av det potensielle omfanget på identifiserte klimarelaterte trusler.
- Definere terminologien som brukes eller gi referanser til eksisterende rammeverk for risikovurdering.

B. Beskriv virksomhetens prosesser for håndtering av klimarelatert risiko.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSSES OM?

Virksomheter bør beskrive sine prosesser for å håndtere klimarelatert risiko, herunder hvordan de tar beslutninger om å motvirke, omstille, akseptere eller kontrollere disse risikofaktorene. I tillegg, bør virksomheter beskrive deres prosesser for å gi prioriteringer av klimarelaterte risikofaktorer.

C. Beskriv hvordan prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelatert risiko er integrert i virksomhetens helhetlige risikostyring.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSSES OM?

Virksomheter bør beskrive hvordan deres prosesser for å identifisere, vurdere, og håndtere klimarelatert risiko er integrert i deres helhetlige risikostyring.

MÅL OG METODER

RAPPORTER PÅ METODER, MÅL OG PARAMETERE (METRICS AND TARGETS) SOM BRUKES FOR Å VURDERE OG HÅNDTERE KLIMARELATERTE TRUSLER OG MULIGHETER.

Investorer og andre berørte interessenter trenger å forstå hvordan en virksomhet måler og overvåker klimarelaterte trusler og muligheter. Informasjon om mål, metoder og parametere som benyttes av virksomheten gir investorer og andre berørte interessenter bedre mulighet til å vurdere virksomhetens potensielle avkastning, evne til å møte finansielle forpliktelser og eksponering mot klimarelaterte utfordringer og fremgang med tanke på å møte endringene. Slike mål og parametere gjør det også mulig for investorer og andre berørte interessenter å vurdere virksomhetens fremgang og omstillingsdyktighet, og å sammenlikne virksomheter innenfor en sektor eller industri.

A. Beskriv metodene virksomheten bruker for å vurdere klimarelaterte trusler og muligheter i lys av dens strategi og prosesser for risikostyring.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

Virksomheter bør informere om metoder som brukes for å måle og håndtere klimarelaterte trusler og muligheter. Virksomheter bør også vurdere å inkludere informasjon om parametere om klimarelatert risiko forbundet med vann, energi, bruk av land, avfallshåndtering – når dette er relevant og anvendelig. Der det er relevant, bør virksomheter informere om deres interne karbonpris, i tillegg til hvilke muligheter og eventuelle mål virksomheten har for inntekter fra produkter og tjenester som er tilpasset en lavkarbonøkonomi.

Tall for tidligere perioder bør også offentliggjøres, for å gjøre det mulig med en trendanalyse. Virksomheter bør også gjøre rede for metodene som er brukt for å kalkulere eller estimere klimarelaterte parametere.

B. Virksomheter bør rapportere på Scope 1, Scope 2, og hvis hensiktsmessig, Scope 3-klimagassutslipp, og de relaterte risikofaktorene.

(Dette refererer til forskjellige systemgrenser for måling av klimagassutslipp fra egen virksomhet. Scope 1 handler om egne utslipp, altså de virksomheten selv står for. Scope 2 inkluderer også utslipp knyttet til innkjøpt energi, mens Scope 3 viser til indirekte utslipp knyttet til innkjøpte varer og tjenester der utslippene foregår utenfor egen virksomhet.)

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

Virksomheter bør informere om deres Scope 1- og Scope 2- klimagassutslipp. Dersom det er mulig og hensiktsmessig, bør virksomheter også rapportere om Scope 3-klimagassutslipp. Risikofaktorer som er forbundet med virksomhetens klimagassutslipp bør også rapporteres om.

Klimagassutslippene bør kalkuleres i tråd med anerkjent GHG-protokoll-metodologi, for å muliggjøre sammenlikninger mellom virksomheter og på tvers av jurisdiksjoner. Virksomheter kan vurdere å presentere generell industrispesifikk informasjon om klimagasseffektivitet.

C. Beskriv målene virksomheten bruker for å håndtere klimarelaterte trusler og muligheter og resultater i forhold til målene.

HVA BØR DET RAPPORTERES OG OPPLYSES OM?

Virksomheter bør beskrive nøkkelmål på klimaområdet, slik som klimagassutslipp, bruk av vann, bruk av energi, i tråd med forventede reguleringer eller markedsendringer, eller andre mål. Andre mål kan være knyttet til effektivitet eller finansielle resultater, toleranse for finansielle tap, unngåtte klimagassutslipp gjennom et produkts livssyklus, eller inntektsmål for produkter og tjenester designet for en lavkarbonøkonomi. Når målene beskrives, bør virksomhetene inkludere følgende:

- Om målene er absolutte eller basert på intensitet.
- Tidsperiodene målene gjelder for.
- Basisåret som er utgangspunktet for mål av fremgang.
- Utvalgte prestasjonsmål brukes for å måle fremgang mot mål. Der det ikke er opplagt, bør virksomheter gi en beskrivelse av metodologiene som er brukt for å kalkulere mål og tiltak.

5. Scenarioanalyser

Scenarioanalyser er et viktig verktøy i arbeidet med å analysere klimarisiko. NGFS (Network for Greening the Financial System), et nettverk av sentralbanker og finanstilsynsmyndigheter, har derfor utviklet et sett med klimascenarioer for vurdering av klimarisiko i økonomien og det finansielle systemet.

NGFS sine scenarioer danner et felles grunnlag for analyse av klimarisiko og vil være til nytte både for sentralbanker, finanstilsyn og finansielle aktører i sine analyser og risikovurderinger.

NGFS' rapport inneholder 3 hovedscenarier:

Ordnet: Klimapolitikk introduseres tidlig og blir gradvis strengere. Netto nullutslipp nås før år 2070, noe som gir 67 % sjanse for å begrense den globale oppvarmingen til 2 grader. Både fysisk risiko og overgangsrisiko er relativt lave i dette scenarioet.

Uordnet: Klimapolitikk introduseres ikke før 2030. Siden tiltak settes i gang relativt sent og det vil være begrenset tilbud av teknologi, er det behov for kraftigere utslippsreduksjoner for å nå temperaturmålet på 2 grader. Dette scenarioet bidrar til høyere overgangsrisiko.

«Hot house»: Dette scenarioet antar at det ikke introduseres ny klimapolitikk og at nasjonale klimamål ikke nås. Utslippene øker frem til 2080 og bidrar til en temperaturøkning på 3 grader eller mer og med stor fysisk risiko. Dette scenarioet inkluderer irreversible endringer slik som økt havnivå.

I tillegg inneholde rapporten 5 tilleggsscenarioer for å kunne analysere endringer i forutsetningene, f.eks. et mer ambisiøst temperaturmål (1,5 %), endringer i myndighetspolitikk eller mer vellykket teknologiutvikling innenfor karbonfangst.

NGFS har også laget en brukerveiledning med praktiske råd om gjennomføring av scenarioanalyser, som i hovedsak er beregnet for sentralbanker og tilsynsmyndigheter. NGFS gir offentlig tilgang til datamaterialet som ligger under scenarioene.

Mer informasjon og linker finnes på Finans Norges side om klimarisikorapportering:
<https://www.finansnorge.no/tema/baerekraft/klimarisikorapportering/>

Kilder: TCFD, NGFS, Norsk klimastiftelse